

Gospodarica Arabije

Vilijam Njuton

Prevela Jelena Nikolić

alnari
PUBLISHING

Beograd, 2011.

Mojj ženi Meri

Spisak likova

AJVOR VILOBI

Pripovedač i glavni lik

ROBERT VILOBI

Njegov otac (u Arabiji poznat kao „Ulobi“)

LAVANDA VILOBI

Njegova majka

SER HJU I LEDI PARTENOPI VILOBI

Roditelji njegovog oca

EMA LITLBOJ

Devojka kojoj se udvarao Robert Vilibi pre nego što se oženio Lavandom

ZAID BIN TAHIR

Emir Abhe u vreme arapskog ustanka protiv Turaka

TABARLA

Sin Zaida bin Tahira, kasnije emir

Vilijam Njuton

HUSEIN
Šerif Meke

FEJSAL
Huseinov sin

ABDULAZIZ IBN SAUD
Vladar Rijada, kralj Hedžaza, sultan od Nedžda

AHMET VARTAK
Turski kapetan broda

FERDAN BIN MURZUK
Trgovac robljem iz Hurme

MUHAMED IBN ALI (Crni Muhamed)
Vladar Idriza

ECA
Rodom iz Abisinije, Naemina robinja

NAEMA
Kćerka šeika sa Crvenog mora, zarobljena i prodana u Abhu

RANIJA
Naemina družbenica u ropstvu

AJŠA
Tabarlina prva žena

ABDULA
Sin Tabarle i Ajše

NURA
Tabarlina treća žena, iz Idriza

Gospodarica Arabije

ZAL
Naemin sin

BANDAR
Nurin sin

HASAN IBN AID
Starešina porodice Ibn Aid

FEJSAL
Sin Abdulaziza ibn Sauda

SULEJMAN IBN KABIT
Šeik Hamis Mušaita

MUBARAK
Saudijski vojnik dodeljen Ulobiju

ABU HAMEŠ
Vođa Naha

Grupe i plemena u romanu

AL JAZID

Vladajuća klasa u Abhi
koja se sastoji od tri porodice:
Bin Tahir, Bin Aid i Bin Mufarih.

BENI MUDŽEID

Pleme Abhe.

VAHABITI

Muslimanska sekta, ovde manje ili više sinonim za same Saude.

IHVAN*

Religiozna vojna grupa, koju je osnovao Abdulaziz ibn Saud.

HAŠEMITI

Pleme Huseina, šerifa Meke, vođe Arapa u pustinjskom ratu protiv Turaka.

* Arapski – Bratstvo, braća. (Prim. prev.)

Vilijam Njuton

IDRIZI, RIJAL EL MA

Moćna plemena u neprijateljstvu sa Al Jazidom.

SAER

Ratničko pleme kojeg se svi plaše.

NAHA

Pleme nomadskih izgnanika.

BENI ZEJDIN, BENI ŠIBAH, ŠARAN, UM BINA

Plemena u susjedstvu Abhe.

Poglavlje 1

Ser Hju i ledi Partenopi Vilobi bili su moji deda i baka. Poput dva veličanstvena broda koja su oplovila sedam mora, došli su kući da se usidre na mestu gde se rodio ser Hju, kao i ostali Vilobijevi pre njega, a to beše Kroumarš Betl, blizu sela Benson u Oksfordširu.

Za ser Hjuu to beše pravična nagrada jer je kao vojno lice imao blistavu karijeru. Najvećim delom ju je proveo na severozapadnoj granici Indije, u dugotrajnim naporima da se kontrolišu plemena koja su se digla na ustanak kao posledica katastrofalnih avganistanskih ratova vođenih ranije u tom stoleću, a u ovoj misiji podržavala ga je ledi Partenopi, koja, uprkos svim nedaćama, uvek beše uz njega.

Ali Indija nije bila ser Hjuov glavni zalag za slavu. To je došlo kasnije. Zatičem ga na fotografijama iz tog vremena u uniformi grenadira, ili barem kako nosi činove tog puka. Na njima je prikazan u pustinji, sa kaki uniformom i šlemom za sunce. Te fotografije su snimljene u vreme bitke u Omdurmanu ili posle nje, u šta je on očigledno bio prilično upleten. Pozamašna je on figura, u košulji, šorcju, dubokim čarapama i sa onim šlemom koji sam pomenuo, a u ovom trenu nadgleda istovar sa voza koji je u Kairo dovezao britanske i egipatske ranjenike posle te velike pobede; vidi se da on svoje dužnosti obavlja sa urođenom grenadirskom disciplinom koju te stare slike odmah odaju. Britanski stradalnici uglavnom hodaju okolo ranjeni, a znamo da je 648 drugih ostalo za njima u pesku Sudana, pa stoga nisu ni mogli ovde da se pojave. Moglo bi se dodati i

to da je kojim slučajem ser Hju istovarivao postradale Mahdija, što beše druga strana, poklopila bi ga čitava planina.

Ledi Partenopi, koja beše ledi mnogo pre nego što je ser Hju postao vitez, ne pojavljuje se na ovim fotografijama, a nije ni mogla biti u Egiptu u vreme kada su snimljene koliko god da je bila aktivna u karijeri ser Hjua. Ne iznenađuje činjenica da se ona do tada već bila povukla u Kroumarš Betl, gde je sređivala porodični dom, ne samo za povratak ser Hjua, nego i za proslave koje su se pripremale u čast krunisanja, tačnije krunisanja kralja Edvarda Sedmog i njegove kraljice, Aleksandre od Danske. Ovo je bio, i dugo će i ostati, najupečatljiviji događaj u istoriji Bensona, koji je prekrilo toliko barjaka i zastava da to beše nezapamćeno do tada, osim kad je Mafeking oslobođen opsade dve godine pre toga.

Sedamdeset šest kraljeva i kraljica, prinčeva i princeza iz Evrope i okoline došlo je u Englesku da učestvuje u ceremonijama, što beše dvostruko više nego što je ikada ranije prisustvovalo krunisanju. Na dan krunisanja paradirali su u veličanstvenoj povorci; kraljice i princeze u zanosnim kostimima i šeširima klanjale su se oduševljenom narodu iz svojih kočija dok ih je muško plemstvo, koje se nije moglo tako smestiti, pratilo na konjima ili peške. Nosili su vrlo maštovite uniforme, neke sa izglancanim šlemovima kojima su na vrhu bile zakačene ogromne srebrne ptice grabljivice i tako dugačkim mačevima da su im korice skoro dodirivale tlo, a koje i nisu uvek nosili tako pristojno kao što bi se moglo poželeti.

Nakon što se završila ceremonija krunisanja u Vestminsterskoj opatiji, svi su se uputili prema Bakingamskoj palati, prolazeći kroz paradu konjičke garde pa na Mal, gde se okupila velika gomila da kliče i prisustvuje tom događaju.

U međuvremenu, proslave veleplepnog događaja odvijale su se u gradovima širom zemlje, a u Bensonu je lokalna milicija, dovučena iz oksfordširske lake pešadije, paradirala sa svim svojim vojnim značkama. Pošto je postojala porodična veza sa tim pukom, naravno da je ser Hju, u svečanoj uniformi grenadira, bio taj koji im je otpozdravljao. Ledi Partenopi stajala je pored njega, a srce joj je raslo od ponosa.

Državne svečanosti dostojno su zabeležene u posebnom izdanju *Ilustrovanih londonskih vesti* povodom krunisanja, od 26. juna 1902, a za mnoge ljude, pogotovo za dame u Bensonu, *Londonske ilustrovane*, kako su bile naširoko poznate, bile su skoro isto toliko dobre kao i lično prisustvo.

Vilobijevi su imali petoro dece od kojih samo jedno beše sin, kome su nadenuli ime Robert de Vir Vilobi. Okružen velikim brojem članova porodice suprotnog pola, Robert je tokom odrastanja imao skoro sve što je samo poželeti mogao. Bio je blagosloven dobrim izgledom i upečatljivim čelom Vilobijevih, kao i plavim očima i tamnom kosom. Ove crte su bile vidljive na porodičnim portretima, iz generacije u generaciju. Robert ih je sve imao; i poput mnogih svojih prethodnika, delovalo je izvesno da ga čeka karijera u vojsci.

Vojnička istorija Vilobijevih protezala se daleko u prošlost. Bilo je Vilobija koji su se borili na strani Jorka u Ratu ruža, a sto godina pre toga živeo je izvesni Godolfin Vilobi de Vir, jer tako su se onomad Vilobijevi nazivali, koji beše ništa manje nego nasledni stegonoša Engleske u bitkama koje je vodio Crni princ* u Francuskoj. Uprkos svemu, preživio je te borbe i posle toga od zahvalnog Edvarda III primio imanje i stotine pograničnih oblasti na Kromartiju u okrugu Oksfordšir, a od njega se, naravno, očekivalo da ih brani. Potom je dobio dozvolu za utvrđenje i izgradio sebi prikladan zamak, u kojem od tada stanuju Vilobijevi. Nekoliko stotina godina posle Godolfinova bitka se vodila na ovim krajinama, ovaj put između rojalista koji su podržavali kralja Čarlsa i parlamentaraca. U ovoj bici bilo je, prirodno, i Vilobija, neki su se borili za kralja, a drugi za Parlament. Nakon toga je Kromartijska krajina, koja je u međuvremenu postala Kroumarš, poznata kao Kroumarš Betl.

Ali to je daleka prošlost. U vreme o kome ja govorim Robert Vilobi je stasao te i sam postao vojnik, a takođe je došao do tačke kad se od njega očekivalo da sklopi brak koji priliči njihovoj plemenitoj lozi i začne još Vilobija. Robert je, doduše pomalo neodređeno, bio svestan te odgovornosti, mada ne toliko koliko ostatak njegove porodice, a bogami

* Edvard od Vudstoka (1330–1376), poznat i kao Crni princ, sin Edvarda III, otac Ričarda II. (Prim. prev.)

i celo susedstvo. U stvari, bio je on sasvim zadovoljan i kao neženja, a kraljilik oko Bensona smatrao je za svoj feud, što je kao posledicu imalo to da je bilo malo devojaka između Berik Salouma i Rouka koje u nekom trenutku nisu imale prolaznu aferu sa zanosnim poručnikom, a neke su nosile i dokaz za to. Robertu je u osvajanjima pomagalo što je imao otvorena sportska kola, *lagonda*, koju je vozao okolo po selu takvom brzinom da je lako mogla da napravi i više štete nego što zaista jeste. Robert je nekim slučajem znao sve o automobilima i imao urođenog dara za mehaničara, pa kad bi se *lagonda* pokvarila, što je ona sasvim pouzdano i činila, bio je u stanju da je popravi na licu mesta. Sigurno je da su zbog povezanosti sa Robertom i njegovom *lagodom*, svaku od ovih devojaka ogovarale njene suparnice, i ne samo one nego i većina dama u Bensonu, koje su imale svoje stavove u pogledu Roberta i braka i nikad se ni najmanje nisu ustručavale da ih izraze.

Te dame su se držale zajedno, kao tim, pošto su sve pripadale kongregaciji crkve u Bensonu. Nju su činile, na prvom mestu, tri gospodske porodice: Vilobijevi iz Kroumarša, Litlbojevi iz Juelma i Dulitlovi iz Brajtvel kam Sotvela. Sledili su lokalni farmeri i njihove žene, pa trgovci i radnici sa svojim, a većina njih, naravno, beše zaposlena kod gospodskih porodica. Među damama i visokog i niskog roda vladalo je interesovanje za nedeljno izdanje *Ilustrovanih londonskih vesti*, na koje je slučajno jedini pretplatnik u Bensonu bila ledi Partenopi. Nikada se jedan primerak nekog nedeljnika nije tako čitao i pregledao do poslednjeg detalja; bio je toliko popularan da su neke dame bukvalno precrtavale ugravirane crteže iz svakog izdanja, a da je više njih umelo da piše, usuđujem se da kažem da bi prepisivale i tekst. U svakom slučaju, gledale su da na ovaj ili onaj način, svaka članica ovog šarolikog društva dobije svoj deo, a pogotovo od specijalnog izdanja povodom krunisanja.

Za ove dame nije bilo drugog mesta za sastajanje osim bensonske crkve gde su se nedeljom okupljale zajedno sa svojim muškima, mada oni nisu učestvovali u onom što se događalo na kraju jutarnje službe. To bi ionako bilo nemoguće, jer su muškarci sedeli zasebno na desnoj strani crkve kao što je bio običaj, dok su ostali, žene i njihova deca, sedeli na levoj. Ovo je damama izuzetno odgovaralo, jer kad bi se služba završila i vikar otišao zajedno sa svojim pomoćnicima, a za njim i muškarci, dame su imale crkvu samo za sebe i sa svojih uobičajenih mesta u redovima

pomerale bi se na neformalnija. Njihovo interesovanje za *Ilustrovane londonske vesti* već je pomenuto, ali je ove nedelje konkretno Robert Vilobi bio glavni, u stvari jedini, predmet razgovora.

Svi su očekivali da će se Robert Vilobi oženiti Emom Litlboj, jer je to bio očigledan spoj. Ema je svakako bila najlepša devojka u Bensonu; zaista po mišljenju mnogih ona je bila najsavršenija lepotica koja se rodila u ovom delu Oksfordšira od pamtiveka. Isto bi se po svoj prilici moglo reći i za Roberta Vilobija u smislu muževnosti. Čim je stasao do punoletstva, otišao je u vojsku i dostigao tu čast da ga prime u kopljanike 17. konjičkog puka, ali se mora priznati da je ser Hju bio uticajan, i zaista je pronašao pozamašnu sumu koja beše potrebna da se Robertu obezbede prihvatljiva nezavisna sredstva. Ipak, trebalo bi dodati i da je pukovnike iz 17. konjičkog takođe impresionirao i Robert lično; činjenica da se dovezao do štaba puka u otvorenoj *lagondi* nije prošla nezapaženo, kao ni to da se *lagonda* pokvarila nasred trga za obuku, pa ju je Robert smesta popravio, vešto baratajući ključevima za odvijanje matica. Posle ovoga i bez veoma dugačkog intervjua Robertu je ponuđen Sveti gral među mogućim ponudama – združena oficirska povelja. On ju je prihvatio, iako na način koji je nagoveštavao da je isto tako lako mogao i da je odbije.

Sve se to lepo odigralo Robertu u prilog, jer se slagalo sa njegovom strašću prema jahanju i lovačkim psima; lov ga je potpuno osvojio čim je prvi put uzjahao u južnom Oksfordširu svog sopstvenog kestenjastog ponija kad je imao jedanaest godina. Kad je stupio u 17. konjički puk posedovao je lovačke pse i u sezoni je nekoliko puta nedeljno odlazio u lov, čak i kao mlađi oficir. Pukovnik nije imao ništa protiv da njegovi oficiri idu u lov sve dok su držali svoje pse prema odredbama puka, jer se to smatralo vrstom obuke. Štab puka bio je u Lesteru pa su samim tim Robertu i njegovim kolegama oficirima načelno pripadali Pičli i Kvorn,* gde im je železnica dovozila konje pred lov. Bilo je, naravno, i obaveza u puku koje su mu oduzimale deo vremena, ali nijedna nije bila važnija od pučkih večerinki, koje behu izuzetno svečane prilike. Na njima je Robert, pošto beše mlađi zastavnik tog društva, sedeo na donjem kraju dugačkog stola krcatog blistavim srebrom, i njegova je uloga bila da ustane pre nego što se donese vino za kraljevsku zdravicu, uz uobičajene reči:

* Sela u oblasti Lesteršir, poznata po lovu. (Prim. prev.)

„Gospodo, za kralja!“ Nažalost, jednom nezaboravnom prilikom Robert je bio toliko pijan da je izgovorio zdravicu kao: „Koskodo, za grlja.“ Kao što se može i zamisliti, ovo je izazvalo poprilično komešanje među društvom za stolom i red se održao samo zahvaljujući ozbiljnom izrazu lica pukovnika koji je zapovedao. Robert je zbog toga zaradio dva dana u samici, zbog čega se umilio svojim kolegama zastavnicima, a klevetnička zdravica i sama je uskoro prešla u anegdote puka.

Da se vratimo Emi Litlboj: skoro da nije potrebno ni govoriti da joj se Robert, na odsustvu iz svog puka, revnosno udvarao. Dojahao bi nedeljom u Juelm na jutarnju službu u tamošnjoj crkvi, a potom bi posetio zamak gde bi ostavio svoju posetnicu na srebrni poslužavnik na stolicu u hodniku i dao napojnicu batleru. U početku nikakav stvarni kontakt sa Emom nije ostvaren u tim prilikama, doduše kad je postao poznat u Juelmu i to je počelo da se dešava. Nevolja je bila u tome što su u susedstvu uskoro primećene njegove posete i Robert je počeo da susreće druge ženske osobe na putu do Juelma, a onda ga je jednostavno lepo vaspitanje navodilo da im odgovori, na krajnje bratski način, kad su ga pozdravljale. I tako je u tim prilikama kada je Robert uspevao da dobije odsustvo iz puka u Lesteru, nastalo prilično ugodnih veza, i sa plemstvom, i sa drugima damama, jer Robert Vilobi nije bio od onih koji gube vreme.

U ovo bogato poglavlje njegovog mladalačkog žara sad je ušla i druga kandidatkinja, protivteža Emi Litlboj iz porodice Dulitl a ime joj je bilo Lavanda. I Litlbojevi i Dulitlovi su već dugo bili u Oksfordširu, možda od osamnaestog veka, i mada su došli mnogo kasnije nego Vilobijevi, i sami su držali znatnu površinu zemlje. Lavanda je bila lepa, mada ni izdaleka tako lepa kao Ema, ali stekla je sjajno obrazovanje na Čeltenamskom koledžu za dame, gde je bila ne samo učenica nego na poslednjoj godini i kapiten hokejaškog tima. Ona je i sama preuzela priličnu inicijativu i udvarala se Robertu, a svakako su i dame iz sestrinstva crkve u Bensonu njeno udvaranje, jer to se tako mora nazvati, shvatile sasvim ozbiljno. Tako je Robert mogao sam da bira, jer nije imao suparnika u Bensonu niti bilo kom drugom mestu dok se ne stigne do samog Oksforda. Nije morao da žuri, uz poneku razbibrigu sa strane, iako je na kraju izgledalo da će se sasvim sigurno odlučiti za Emu Litlboj iz Juelma.

Gospodarica Arabije

To je odavno zaključeno u ženskim klupama bensonske crkve i one su tamo jednostavno čekale da se taj spoj i formalno objavi. Tako da, kad je župnik u vikarevom odsustvu započeo svoje dvonedeljno čitanje najava venčanja, verski skup je, iako napola u snu, očekivao da čuje ime Roberta Vilobija. Međutim, župnik je objavio da će se venčati Robert Vilobi i Lavanda Dulitl. Bilo bi teško preuveličati tišinu koja se spustila na crkvene klupe u bensonskoj crkvi; sigurno biste mogli da čujete i iglu kako pada. Samo zarad efekta, možda, mladi župnik koji je znao da konačno i on drži verski skup u šaci, a ne želeći da izgubi taj zlatni trenutak, uze da ponovi objavu i drugi put: Robert Vilobi i Lavanda Dulitl će se venčati. Prilično brzo nakon toga muški deo kongregacije je nagrnulo na vrata i izašao u crkveno dvorište. Žene su naravno ostale unutra, a šta su rekle nikada se neće znati zasigurno, ali svakako im je bilo potrebno mnogo vremena da to kažu; zaista, i dalje su bile napolju i pričale kada je župnik, pošto je okačio mantiju, primećen kako se penje na svoj bicikl koji je bio parkiran uz crkvenu ogradu, i odlazi.

Sve ovo je, moram priznati, samo rekla-kazala, jer činjenica je da ja lično nisam prisustvovao ovim dešavanjima. Nisam ni mogao, jer u to vreme nisam bio ni rođen; slučaj je hteo da se rodim tek sedam meseci kasnije, to jest, sedam meseci nakon što su se Robert i Lavanda venčali. Lavanda je moja voljena majka, a Robert, moj otac, moj je idol, mada sada uveliko nevidljiv, iz razloga koje ću objasniti kasnije. Kao što se lako može i zamisliti, moja pojava na sceni, prvo u vidu velikog stomaka, potom kao novorođenčeta i konačno na krštenju, među sestrinštvom u Bensonu je uzrokovala komešanje spram koga su sva ranija delovala potpuno beznačajno. Ipak, kao što bih im i rekao da sam bio tamo, evo i mene, Ajvora Vilobija.

Poglavlje 2

Šta se, mogli bi se zapitati, desilo sa suparnicom moje majke u tom slučaju, prelepom Emom Litlboj? O njoj se često pričalo u Bensonu dok sam ja odrastao, mada ona lično više nije živela u našem susedstvu. Mnogo godina kasnije otkrio sam odgovor na ovo pitanje, jer sam slučajno sreo njenog brata dok smo obojica nadgledali isti rudnik zlata u Kostariki. On mi je rekao da je Ema ostala neudata i da je umrla mlada, a mermerna ploča njoj u spomen postavljena je na zidu crkve u Juelmu.

Na svoga oca imam malo uspomena. Živeli smo u kući na imanju Vilobijevih u Kroumaršu, on je tu dolazio vikendom i u drugim prilikama kad su mu dužnosti dozvoljavale. Međutim, kad sam ja imao sedam godina to je prestalo jer je na njegov puk došao red da preuzme položaj u kolonijalnom delu carstva; mesto na koje su otišli beše Egipat, a tamo, na našu nesreću, porodicama nije bilo dozvoljeno da ih prate. Tako je moj otac nestao iz mog života kad sam ga jedva i poznao, a posle toga jedino što pamtim od njega behu pisma sa egipatskim poštanskim marikicama. Njih sam uskoro počeo da sakupljam, čudeći se nad čudnovatim slovima kojima su ispisane.

U Kroumaršu, lišena mog oca, moja majka se zbližila sa starijim Vilobijevima, koji su velikodušno proširili svoj porodični život tako da je obuhvatio i nas oboje. Dok sam tamo odrastao, voleo sam da mislim kako je moje odrastanje bilo isto kao i odrastanje moga oca; otkrio sam da volim stvari koje je on voleo i koristio sam njegov štap za pecanje da lovim crvenperku i grgeča na istom delu Temze kod Velingforda kao i